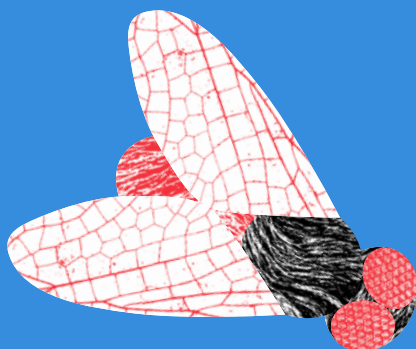

Dora Kaprálová

Mariborská hypnóza

Větrné mlýny

Větrné mlýny

Brno 2025

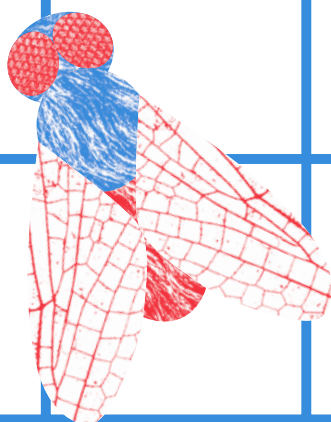
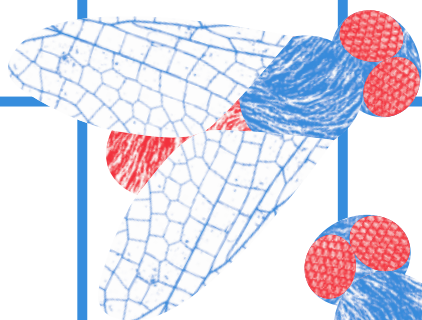
© Dora Kaprálová, 2025

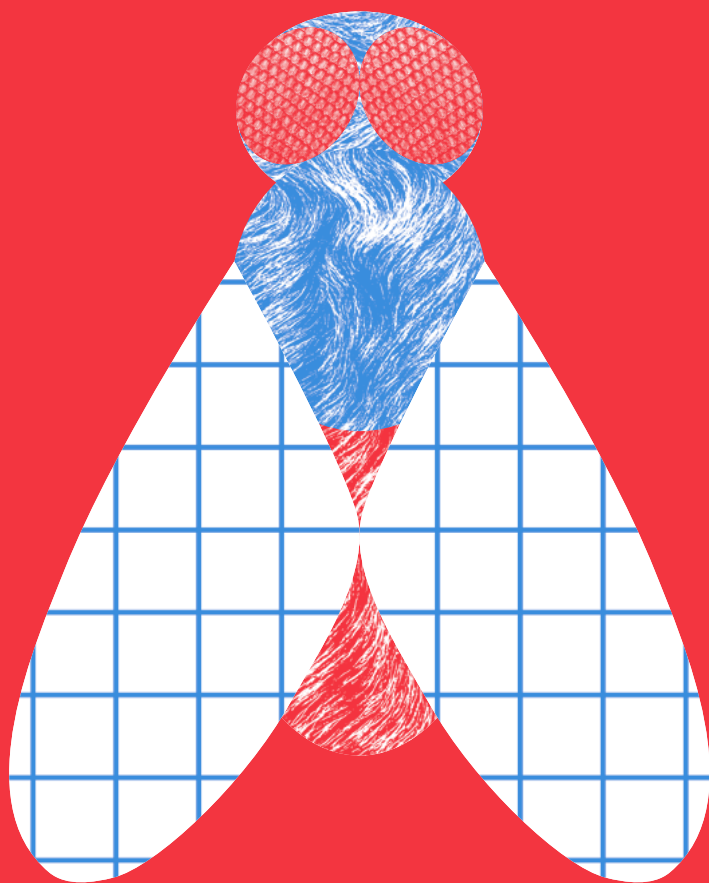
© Větrné mlýny, 2025

ISBN 978-80-7443-549-2

Dora Kaprálová

Mariborská hypnóza

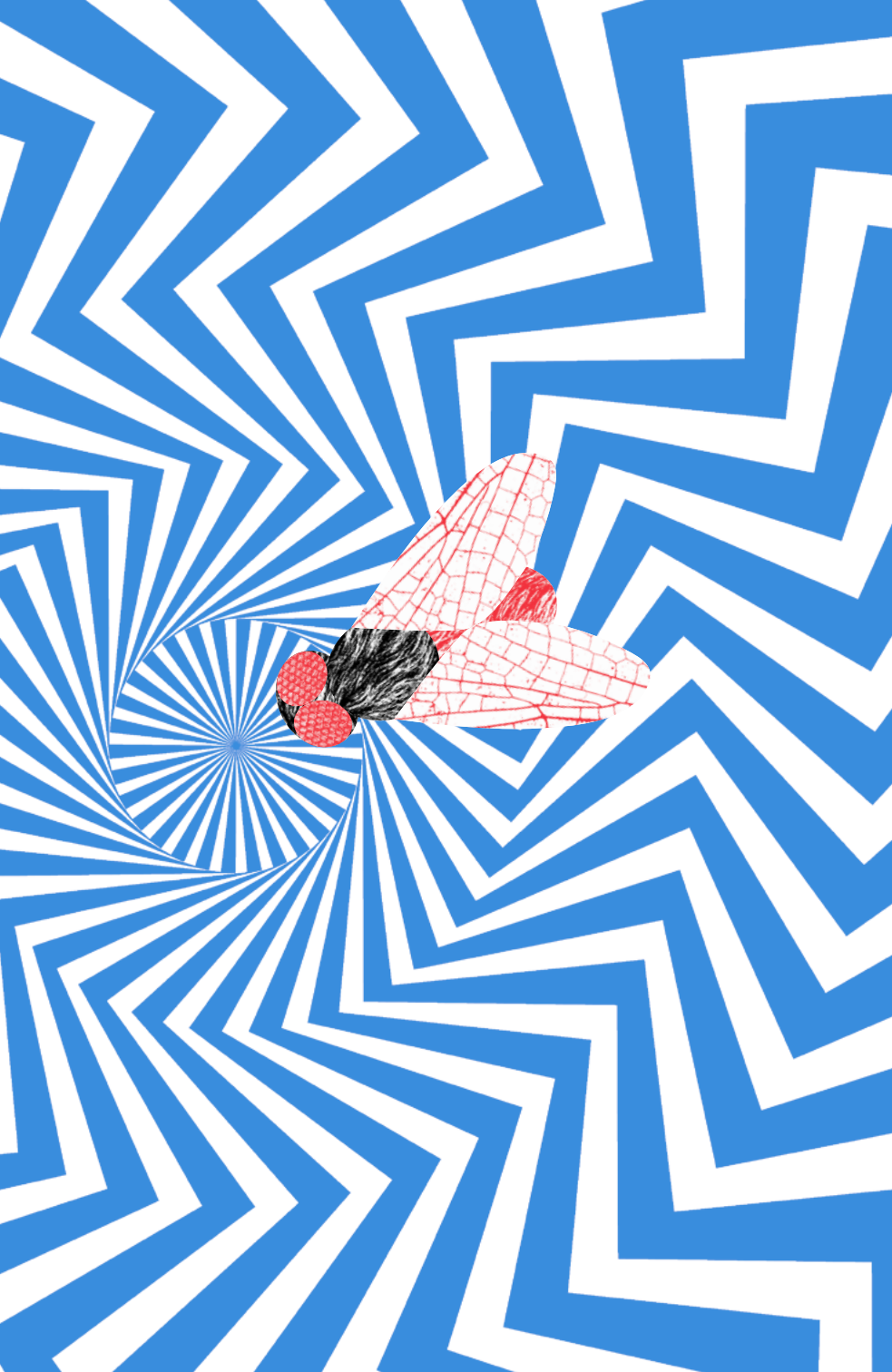

Dora Kaprálová

Mariborská hypnóza

*Moucha, štěnice a člověk
jsou jedinými živočichy,
kteří milují v každém období.*

Dino Serge Pitigrilli

*Štěstí se nečekaně ohlásí samo.
Náhodou zívne pes — a moucha
vlítne psovi do tlamy.*

Japonské přísloví

1

V přírodovědném muzeu v Londýně je za vitrínami dva a půl milionu exemplářů mouchy. Nejpočetněji je zastoupena moucha domácí. Její přišpendlená aerodynamická tělíčka připomínají zdálky malinké ukřižované Ježíše. Několik much domácích pochází i ze stotisícového Mariboru, který je po Lublani druhým největším slovinským městem.

Moucha jménem Elis mezi nimi není.

2

Z horké vany pozoruji svůj jasně červený kufr.

Čeká na mariborskou výpravu.

Na bílých kachličkách se kupí prach.

Když se dveře do koupelny průvanem otevrou, vzduch se zavlní a prach začíná poletovat.

Některé chuchvalce zlehýnka levitují.

Říkám si z vany, nemá smysl prach zamést, nemá to smysl, mám ještě sedm dní.

Prach je křehčí než motýl, lehčí než moucha.

Mouchy milují popelnice a rády kolonizují mrtvá těla, což je dobré ve forenzní kriminalistice. Poslouchám v rádiu rozhovor s forenzní entomoložkou, nejčastěji opakuje větu: Kolonizace mrtvých těl.

Na fejsbuku se lidé předhánějí v nenávisti. Tak třeba známý známého postuje video s tou a tou teroristkou, co vraždí ty a ty malé děti, a tím chce říct co? Nenávidíte ty, co vás nenávidí. Někdo jiný z opačného digi kmene napíše zas návodně: A vy se tomu v dnešní době dívíte?

Svědí to a škrábe...

Zdravou mouchu domácí nesvědí a neškrábe nic. Na takové nuance přecitlivělých lidských reakcí nemá čas a ani chuť. Léta si a dělá, jen co musí a co uzná za vhodné. Má na to dvacet jedna dní, potom umírá, odchází do věčnosti, zmizí, zgebne, vypne se, odbzučí do Černého moře, a mezitím stihne naklást kolem dvou tisíc vajíček. Není divu, že much je obecně stokrát víc než lidstva.

Co z toho plyne, netuším, ale mouchy by taková představa nejspíš potěšila.

3

V noci sebou neklidně hážu, jako bych byla zhypnotizovaná.

Kéž mě zhypnotizuje slovinské město Maribor, napadne mě v polosnu!

Kéž mě zhypnotizuje silou druhého největšího města v zemi, tak jako mě kdysi dokázalo zhypnotizovat mé rodné město.

Hypnóza úniku.

Hypnóza horkého léta.

Ostatně myslím si, že celý svět leží pod hypnózou jako pod těžkou duchnou z kachního peří už nějaký ten pátek.

Mrak hypnózy nás vláčí jako otroky neomylných pravd ze severu na jih, ze západu na východ a naopak, z umělé inteligence ke klimatické krizi, od autokracií a diktatur k buddhistickým meditacím a startupovým firmám.

Ze strachu a samaritánského komplexu otvíráme nejbizarnější zákoutí ezoterických věrouk a bojujeme, ačkoliv rukama tápeme ve tmě.

Ne tak moucha domácí. Ta se modlí párem šesti nožiček, jen tak mimochodně, bez ideologie spásy, během nasávání, létá si s blanitými křídly pokojně a vlídně a důvěřuje svému údělu, který naplňuje, aniž by o jeho smyslu jakkoliv pochybovala.

4

A já? Co já. Poslední dobou myslím na Maribor, kam se mám vypravit, abych o městě mohla napsat bedekr, představuju si to město od A do Z, a taky myslím na hypnózu a magii, na život mušího národa ve městě M, učím se žonglovat se třemi míčky a k tomu se točit v hula hup. Kam to chci s tímto cirkusovým číslem dotáhnout, netuším, ale tahle ambice je mi najednou bližší než jakékoliv jiné pachtění, snad jen granátové jablko mě dokáže podobně zasytit. A to ještě ne vždy.

5

Poprvé jsem sama sebe zhypnotizovala v rodném městě. To mi bylo devět.

Seděla jsem ve vstupní hale před zrcadlem posazeným v mramoru a civěla strnule do odrazu, jen abych spatřila podstatu; to, co je skryto za dětskou tvář... Po půlhodině se mé obrysy rozmazaly, možná se to stalo dřív, čas přestal existovat a místo kulaté tváře jsem spatřila vousatý vrásčitý obličej s bílými vlasy. Tak i tohle jsem já, napadlo mě, tahle pomačkaná stará kůže se slzícíma očima. Nejsme jen jeden tvor. Kdybychom jím byli, byli bychom hrozně sami. Dítě je starcem. Stařec je dívkou. Jsme vráskou a současně bradavkou s mateřským mlíkem.

Nevyděsilo mě to, ale probralo z mrákot.

Dost možná že tvář, kterou jsem tehdy v zrcadle spatřila, byla tvář mariborského hypnotizéra Svengáliho.

6

A teď něco z historie ruského cirkusu, který s mariborskou hypnózou překvapivě souvisí.

V Petrohradě byl na počátku dvacátého století ve slavném cirkusu Nikita nenápadný artista, malinký šikmooký mužik Jevgenij Priklopkín ze Sibíře. Jeho jediným talentem bylo, že dokázal ze svých střev vymáčknout fascinující exkrement: Ducha svatého, černého kocoura nebo anarchistu Rasputina.

Principál petrohradského cirkusu Velimir Nabovskij po každé ohlásil artistovo číslo slovy: Velevážené publikum, máme před sebou zcela obyčejného podobeného muže, zakoktává se, potí, psát se nikdy nenaučil, ženskou něhu zná jen z vyprávění, a přesto je to génius a za chvíli vás se skleněnou mísou ukrytou pod svou zadnicí přesvědčí, že není na světě většího umělce. S talentem přímo od Boha, s talentem naprosto iracionálním. Ano, dámy a pánové, dovolte mi představit Muže Svaté stolice, cirkusového artistu Jevgenije Priklopkína!

Umělec se pak za velkého aplausu uklonil, vyjel s posuvnou cirkusovou rampou na zářivě osvětlené jeviště a za obecného jásotu publika vytvořil z nitra břišních svalů nečekaně působivou exkrementální sochu. Skutečně exkrementální a nikoli experimentální, takže se jeho umělecké tvorbě dostalo zasloužené pozornosti.

Mladý mariborský hypnotizér Svengáli postával v zákulisí petrohradského cirkusu, hypnotizoval ze cviku mouchu létající kolem šelmí tlamy a trochu otráveně čekal na své mondénní klaunské číslo. Bylo jednodušší a ještě potupnější než Priklopkínovo „sraní“. Spočívalo v klasické grotesce a kopnutí do zadnice. A přesto přinášelo lidem v rozkládajícím se carském Rusku povznášející úlevu.

Rok před bolševickou revolucí artista Priklopin zmizel. Prý o svůj talent největšího uměleckého sráče přišel, zlé jazyky však tvrdí, že když Rasputin navštívil cirkusové představení, artista si ho v publiku nevšiml a vytvořil z nitra svých vnitřních svěračů sochu samotného Rasputina, navíc s groteskně zvětšeným údem. Týden nato se po Priklopinovi slehla zem. Rasputin ho nejspíš za urážku na cti nechal rozčtvrtit.

Svengáli si však během osudného cirkusového představení Rasputina všiml a Rasputin si všiml Svengáliho. Jejich oči se střetly a na okamžik zajiskřily.

O pár týdnů později, když bude Svengáli vystupovat v petrohradském cirkusu Nikita za zmizelého Priklopina, tentokrát už v roli iluzionisty, navštíví Rasputin cirkus znovu. Po představení pokyne Svengálimu krátce hlavou a potřeše mu uznale pravicí. Svengáli temnému Rasputinovi neklidně pošeptá, aby si dal pozor na partu kolem knížete Felixe Felixoviče Jusupova. Rasputin se mladému jasnovidci vysměje a zpučně odchází středem pódia k východu.

Cirkusovým šapitó Nikita proletí moucha.

Kdyby uměla bzučet lidskou řečí, zabzučela by něco o tom, že život je nevyzpytatelně nejistý, podobně jako psaní. Jusupova parta Rasputina o pár týdnů později skutečně zabije, po několika neúspěšných pokusech s cyankáli a bodnými ranami padá postřelený Rasputin do řeky Něvy a utopí se.

Svengáli vykouzlí týden nato ještě rafinovanější davovou hypnózu s potopou světa, zhypnotizované publikum v cirkusu Nikita šílí a prchá v panice do horních pater hlediště, mezi nimi i děti ruského cara, které netuší, že budou za rok a půl na pravdě boží, protože Říjnová revoluce. Svengáli své bližní melancholicky pozoruje, v publiku postává stranou i mladý Josip Broz Tito, *ne, nebojte se, přátelé*, šeptá hypnotizér Svengáli neslyšně, *je to vše jen iluze, světlý přelud, nechci*

*vám ublížit, chci vás jen na malý okamžik pobavit. I v zákulisí
rozdává eskamotér na požádání nevyžádaná proroctví, která
se naneštěstí pokaždé vyplní.*

Taky jsem kdysi vypustila ze svých střev působivý umělecký objekt. V mém rodném městě. Připomínal medvěda, dost možná se to dokonce stalo krátce po té podivuhodné sebehypnóze. Zavolala jsem celou rodinu, a než ten nezáludný estetický výtvar pohltila městská kanalizace, všichni jsme si ho dlouhé minuty (aspoň si to tak pamatuji) zálibně prohlíželi. Nad záchodovou mísou se na nás z porcelánového talířku ironicky usmíval Vladimir Iljič Lenin a nad jeho hlavou stálo zlatým písmem napsáno: *Sláva Velké říjnové socialistické revoluci*.

Tušila jsem už tehdy, že psaní je jen skrytější podobou vyprazdňování? Že jde o přehledný dualismus naplňování a vypouštění? Plnosti a prázdnoty? Psaní a sraní?

Lenin v Mariboru údajně nikdy nebyl. Leda by si ho Maribor vymyslel, což se tomuto městu ve dvacátém století občas stane.

Zato byl v Mariboru zcela jistě 26. dubna 1941, pár dní po svých narozeninách, Adolf Hitler a pronesl památnou větu: *Maribor bude opět německý*. Větu měl vyslovit na balkoně radnice na Slomškově náměstí. Jiní tuhle verzi vyvrací, nebyl to Hitler, kdo pronášel řeč na balkoně, Hitler strávil v tomhle slovinském městě sotva dvě hodiny, pozdravil kočevské Němce a slíbil jim návrat do zaslíbeného rajchu, což nesplnil, a naopak je vystěhoval do ještě žalostnějších slovinských oblastí, ze kterých předtím vystěhoval zoufalé Slovince.

Byl to naopak generál Tito osvoboditel, kdo stál v Mariboru na balkoně. A bylo to tedy až po válce a jeho řeč byla rozhodně jiná, šlo o partyzány a režim Titova stříhu.

8

Dějiny druhých měst mají svou vlastní nezaměnitelnou paměť, ta mariborská je hypnoticky ospalá, temně rozverná, kořenovitě spleťitá, vesele svobodná, bájně naivní a infantilně lítostivá, aspoň tak se mi to během mé dvoutýdenní mariborské hypnózy zdálo.

Ale mohla jsem se mýlit, mé vidění mělo odjakživa své mouchy a zaostřit na detail dokážu jen s brýlemi.

9

Na parapetu okna sedí v mé ložnici nehybná moucha.

Domov se má opouštět v uklizeném stavu, nikdy nevíš,
kdy se do něj vrátíš a zda to ještě pořád budeš ty.

Všude dobře, doma nejlíp.

A že zrovna netušíš kde, je spíš podružné.

10

V dále zahoukal flibus směr Maribor.

Flibus není parník, ale při troše velkorysosti by mohl být říční výletní lodí na mariborské řece Drávě.

Toužím napsat očima mouchy domácí příběh města, které je, a příběh města, které není.

Takovým městem, které je a není, takovým městem by mohl být Maribor.

Už je to tak. Konečně nastal ten den. Mírím flixbusem do Mariboru.

Autobus je klimatizovaný, pohyblivá lednice, husí kůže na předloktí.

Za mnou a přede mnou sedí skupina mongolských cestujících kolem třiceti, bez ustání ťukají do mobilů, odměřujeme společně vteřiny drkotajícími zuby a datlujícími prsty.

Po chvíli se k nám přidává přes uličku asi čtyřicetiletý muž. Poklepává rytmicky levou nohou, na uších sluchátka, prsty na bosých chodidlech shora chlupaté, zespodu s nánosem letního prachu. Oči má šelmovitě přivřené, a když je otevře, rozhlíží se soustředěně a nehybně, něco mě v jeho očích zneklidňuje, snad jejich jasná ocelová šed'. Poslouchá bělehradskou metalovou kapelu LudiLjudi.

Těkám očima a cvakám zubama, symbióza minimalistických pohybů. Všímám si neholeného podpaží cestující z předního sedadla; červovlasá mladá žena musí váhy má na očích obrovské sluneční brýle, ve kterých vypadá trochu jako moucha. Neustále se po muži s chlupatými prsty na nohou otáčí, jako by se odněkud znali. Nejspíš se neznají, možná se žena jen nudí, flirtuje a možná jí jeho rytmické podupávání prostě jen leze na nervy. Nikdo už od Vídně nic neříká, ticho však není skličující. Na sedadle vedle mě leží napůl rozlitá umělohmotná lahev Fenty, kterou tady při výstupu někdo zapomněl. I moje sedadlo je upatlané, sunu se lepivě dopředu a dozadu, zkoumám lepivost polstrovaného povrchu z barevného plyše. Autobus míří ke slovinským hranicím, jsem zpocená a zmrzlá, myslím na to, jak se mi pokaždé z jízdy na řetízkovém kolotoči v mém rodném městě udělalo špatně.

Bude mi špatně i teď, v autobuse společnosti Flixbus?
Je jedoucí autobus jen jinou verzí řetízkového kolotoče?
Je Maribor mou soukromou poutí? Ale kam? Jakým směrem?

MLADIČKÝ obézní vousáč v košili s tropickými palmami hlasitě zachrápe, zalapá úlekem po dechu, cukne sebou a probouzí se, otevře doširoka oči, jako by nevěřil, co se s ním právě děje, otře si rukávem slinu z pravého koutku úst a chvíli jen tak mžourá, z igelitky vytáhne tabák American Spirit, ubalí si cigaretu, pak druhou, třetí, strčí si je všechny za ucho.

Řítíme se dál po rakouské dálnici, je dusné letní odpoledne, v pozadí zamžené Alpy.

Mám ráda pasivní vášeň, napadá mě zčistajasna, když venku znovu zahřmí.

Zvedá se vítr. Na ztěžklé bouřkové obloze se objevují první blesky, teprve v Grazu se rozprší pořádně. Kroupy a prudký déšť, stěrače a kolíbatě cukající jízda krok sun krok, autobusem lítá osamělá moucha, sedne si na sedadlo s vylitou fantou a přestane na okamžik bzučet.

Jsme v rakouském Grazu, necelých osmdesát kilometrů od Mariboru. Na nádraží postávají promoklí cestující a pár alkoholiků. Uprostřed hloučku sedí na velké ptačí kleci postarší venkovsky oblečená žena v černém, v kleci bezvládně leží plyšová opička s knoflíkovými očima, všichni se balkánsky mačkají pod dlouhou střechou z vlnitého plechu, skoro se navzájem dotýkají lokty, davová hypnóza z prudkého deště, je šestého června a venku se honí čerti.

V Mariboru je dávno po bouřce.

V odpoledních hodinách se ve vnitřním dvoře pavlačového domu v Korutanské ulici vylihne moucha domácí. Z larvy, která za popelnicí kolonizovala rozkládající se meloun. V přízemí domu sídlí drahá čínská optika, co kolonizuje lokální slovinskou optiku, nahoře německá jazyková škola, vedle kebabárna Panda, naproti městská hasičárna. Nikdo z obyvatel domu si zrození mouchy nevšiml.

Vylíhnutá moucha měří necelé tři milimetry, váží něco málo přes půl miligramu, má šest nohou, dvě blanitá křídla, aerodynamické tělíčko a dvě hluboké, šibalské oči, které se skládají z tisíce malých složených očíček.

Vidí vše zrychleně, jakoby z řetízkového kolotoče, všemi směry, naspeedovaně, rozostřeně, zazoomovat na detail nedokáže. Zato na květu pampelišky spatří i to, co my lidským okem nespatříme, mariborské ultrafialové světlo, což je daleko větší div, než byla třeba ta slavná rudá polární záře nad Mariborem z roku 1939.

Skutečnost vnímá moucha stroboskopicky, ale dokáže spatřit i čtyřrozměrný prostor. Je rozená hédonistka a současně melancholička, jako by pocházela ze slovinského Zámuří, ale vzhledem ke své existenci je v Mariboru občankou druhé kategorie, tak jako byli Slovinci méněcennými vůči Italům ve fašistickém Terstu i vůči mariborským Němcům. Moucha nemá rodný list, pas, vzdělání ani zdravotní kartičku. Ráda se směje a ráda pláče, je laskavá, temperamentní a něžná, nejraději osá kolu a bílé víno, nepohrdne však krví ani obyčejným lidským hovnem.

Mariborská moucha domácí se narodila v domě, kde v lednu roku 1965 zemřel slavný mariborský hypnotizér Sven-gáli, co tu žil se svou milovanou partnerkou Elis.

Majitel kebabárny Panda pan Mahmed Öge oslaví nevě-domě zrození neznámé mouchy malou pauzičkou, sledováním fotbalového zápasu FC Barcelona — Real Madrid.

Podle mých propočetů žije s čerstvě narozenou mouchou domácí v Mariboru přes deset milionů dalších much. Je tedy otázkou, komu stotisícové město ve skutečnosti patří.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Mariborská hypnóza***.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.